

Hallituksen esitys Eduskunnalle Australian kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Australian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen, joka on allekirjoitettu syyskuussa 2008 sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus koskee pääasiassa eläkkeitä. Lisäksi sopimuksessa on lähetettyjä työntekijöitä koskevia lainvalintamääräyksiä.

Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin sopimuspuolet ovat ilmoittaneet

toisilleen täyttäneensä sopimuksen voimaantulolle asetetut oikeudelliset edellytykset.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	3
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
3.1. Tavoitteet	4
3.2. Keskeiset ehdotukset.....	4
4. Esityksen vaikutukset	5
5. Asian valmistelu	5
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	6
2. Lakiehdotuksen perustelut.....	8
3. Voimaantulo	8
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	8
4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	8
4.2. Käsittelyjärjestys	8
LAKIEHDOTUS.....	9
Australian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	9
SOPIMUSTEKSTI	10

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Suomen ja Australian välinen sosiaaliturvasopimus allekirjoitettiin 10 päivänä syyskuuta 2008. Sopimus koskee pääasiassa eläkkeitä. Lisäksi siinä on lähetettyjä työntekijöitä koskevia määräyksiä. Sopimuksella olisi merkitystä erityisesti Australiassa työskennelleille ja sieltä Suomeen palanneille suomalaisille.

2. Nykytila

Suomi on pyrkinyt tekemään kahdenvälisiä sosiaaliturvasopimuksia suurten siirtolaismaiden kanssa. Suomella on kahdenvälinen sosiaaliturvasopimus Amerikan Yhdysvaltojen (SopS 85—86/1992) ja Kanadan (SopS 5—6/1988) kanssa. Suomen ja Ruotsin välillä on eläkkeisiin sovellettu EU-lainsäädäntöä vuodesta 1994 lukien. Tätä ennen eläkkeistä määrättiin pohjoismaisessa sosiaaliturvasopimuksessa.

Australia on solminut sosiaaliturvasopimuksen 18 maan kanssa, joista 12 sopimusta on tehty EU-maiden kanssa. Pohjoismaista Australialla on sopimus Tanskan kanssa ja viimeisimpänä Norjan kanssa 2007 voimaan tullut sopimus.

Australiassa on vähimmäisturvan takaava asumisperusteinen eläkejärjestelmä Age Pension, joka on tarveharkintainen. Tarveharkinnassa otetaan huomioon kaikki tulot ja myös varallisuus. Tämä tarveharkinta suoritetaan siten, että lasketaan erikseen toisaalta tulot ja toisaalta varallisuus huomioon otettava eläkeoikeus. Eläke määräytyy hakijan kannalta ankaramman tarveharkinnan mukaan.

Australian lainsäädännön mukaan eläke maksetaan maassa asuville täysimääräisenä, kun asumisaika ylittää 10 vuotta. Tasoltaan Australian asumisperusteinen eläke on korkeampi kuin Suomen kansaneläke. Suomen kansaneläke suhteutetaan aina Suomessa asuttuun aikaan.

Australiassa on lakisääteinen työeläkejärjestelmä Superannuation, joka on ollut pakollinen vuodesta 1992. Tätä ennen asumiseen perustuva, verorahoitteinen Age Pension -järjestelmä oli Australian pääasiallinen eläkejärjestelmä ja työskentelyyn perustuvat eläkkeet olivat vapaaehtoisesti tiettyjen toimialojen työnantajien järjestämiä. Siten vain osalla henkilöistä, jotka ovat 1990-luvun alkupuolella tai sitä ennen palanneet Suomeen, on oikeus Superannuation -eläkkeeseen. Nykyisin noin puolet Australian väestöstä kuuluu Superannuation -järjestelmään joko pakollisesti työntekijöinä tai muutoin vapaaehtoisesti.

Australian vuoden 2006 väestölaskennan mukaan Suomessa syntyneitä Australiassa asuvia henkilöitä on 7 948. Työeläkkeitä maksetaan Australiaan tällä hetkellä noin 900 henkilölle. Kansaneläkettä maksetaan kansaneläkelain perusteella 28 henkilölle. Nämä henkilöt ovat muuttaneet Australiaan eläkkeensaajina ja eläkkeen maksamista on jatkettu erityisistä syistä Kansaneläkelaitoksen päätöksellä. Uuden kansaneläkelain (569/2007) perusteella kansaneläkettä ei uusien tapausten osalta enää ole mahdollista maksaa Australiaan vuotta pidemmäksi ajaksi muutosta lukien. Muuttotilastojen perusteella voidaan arvioida, että Australiassa asuvista noin 4 000 henkilöä olisi potentiaalisia kansaneläkkeen saajia.

Suomessa asuu Tilastokeskuksen mukaan 799 Australiassa syntynyttä henkilöä. Australiasta Suomeen maksetaan tällä hetkellä 74 asumisperusteisen Age Pension -järjestelmän eläkettä (kokonaismäärä 837 239 Australian dollaria eli noin 552 000 euroa vuodessa). Näiden eläkkeiden saajat ovat muuttaneet Suomeen eläkeläisinä, mikä on ainoa mahdollinen tapa saada eläke Australian ulkopuolelle. Työikäisenä Australiasta Suomeen palanneilla ei ole oikeutta Australian eläkkeeseen, koska he eivät eläkeiän saavuttaessaan enää asu Australiassa.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Suomen sopimuspolitiikassa on tavoitteena ollut tehdä sosiaaliturvasopimukset suurten siirtolaismaiden kanssa. Ainoana jäljellä on ollut sopimus Australian kanssa. Sopimuksen voimaantulolla olisi merkitystä erityisesti Australiassa työskennelleille ja sieltä Suomeen palanneille suomalaisille ja heidän toimeentulolleen Suomessa, koska he saisivat australialaisen eläkkeensä. Sopimuksen avulla saataisiin järjestettyä ja korjattua näiden henkilöiden eläketurvassa oleva aukko.

Suomesta on vuoden 1940 jälkeen lähtenyt Australiaan siirtolaiseksi noin 20 000 henkeä, joista noin 40 prosenttia on palannut takaisin. Jos henkilö palaa Australiasta Suomeen ennen eläkkeelle jäämistään, Australian asumiseen perustuvaa eläkettä ei nykytilanteessa myönnetä Suomeen Australian lainsäädännön perusteella, vaan siihen tarvitaan sosiaaliturvasopimus. Myöskään Suomen kansaneläkettä ei nykytilanteessa myönnetä Australiaan ilman sosiaaliturvasopimusta. Sen sijaan työeläke maksetaan rajoituksitta Australiaan, jos kaikki eläkkeen saamiedellytykset muutoin täyttyvät.

Tällä hetkellä eläkeikäisiä paluumuuttajia arvioidaan tilastojen perusteella olevan noin 1 000 henkilöä. Yksittäistapauksissa Suomeen palanneen siirtolaisaika Australiassa on ollut yli 20 vuotta.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Australian välisen sosiaaliturvasopimuksen ja antaisi lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimuksessa määrätään Australian asumisperusteisen vanhuuseläkkeen (Age pension) ja Suomen kansaneläkkeen vanhuuseläkkeen maksamisesta maasta toiseen. Näitä eläkkeitä ei myönnetä ao. maan ulkopuolella asuvalle henkilölle ilman sopimusta. Suomen työeläke maksetaan Australiassa asuville kansallisen lainsäädännön perusteella ja samoin Superannuation Suomessa asuville sitä

koskevien kansallisten säännösten mukaan. Suomen työeläkkeen osalta sopimus kuitenkin varmistaisi työeläkkeen maksamisen Australiaan ja helpottaisi työeläkettä hakevien asemaa, koska hakemusprosessissa viranomaistoiminta olisi hakijan apuna.

Sopimuksessa määrätään vanhuuseläkkeiden yhteensovittamisesta siten, että tarveharkinta toteutetaan (Suomessa kansaneläkkeen eläkevähenteisyys) aina asuinmaassa. Tällöin siis ei tulisi kaksinkertaista tarveharkintaa ja maassa asuvia eläkkeensaajia kohdeltaisiin tasavertaisesti sekä Suomessa että Australiassa.

Sopimuksessa määrätään, että jos henkilö asuu Suomessa, Australian vanhuuseläkettä laskettaessa hänen Suomesta saamaansa kansaneläkettä ei lueta tuloksi. Lisäksi Australian eläkettä laskettaessa Suomen työeläkkeestä luettaisiin tuloksi vain suhteellinen osuus, jos asumisaikaa Australiassa on alle 25 vuotta. Tällöin Australian eläkkeen määrä suhteutetaan ulkomaille maksettaessa aina Australiassa asumisaikaan. Täten työeläkkeenkin tuloharkinta olisi lievennetty näissä tapauksissa sopimuksen perusteella.

Jos henkilö asuu Australiassa, Suomen kansaneläkettä laskettaessa henkilön Australiasta saamaa vanhuuseläkettä ei otettaisi huomioon eläketulona, mutta mahdollinen jatkuva Superannuation -eläke otettaisiin huomioon kansaneläkettä vähentävänä ulkomaisena eläkkeenä kokonaan. Suomesta kansaneläke maksettaisiin Suomessa asumisaikaan suhteutettuna kansaneläkelain mukaisesti. Asumisaika kertyy 16 ja 65 ikävuoden välillä.

Tilanteissa, joissa Australian eläkeoikeuden edellyttämä 10 vuoden asumisaika Australiassa ei täyty, saa henkilö lukea hyväkseen Suomen asumiskaudet, jotta oikeus eläkkeeseen syntyisi. Tällöin kuitenkin sovelletaan Australiassa asuvaan henkilöön tiukennettua tarveharkintaa, kunnes henkilö on ehtinyt asua Australiassa 10 vuotta.

Sopimuksessa on myös määräyksiä lähetyistä työntekijöistä. Suomesta lähetetty työntekijä pysyisi työeläke- ja kansaneläkelain piirissä viisi vuotta ja maksut maksettaisiin Suomeen. Australiassa kaikkien työntekijöiden on kuuluttava Superannuation -järjestelmään, jossa työnantajan pakollinen

maksu on 9 prosenttia palkasta. Sopimuksen mukaan Suomesta lähetetystä työntekijästä tätä maksua ei maksettaisi ja työntekijä olisi vapautettu tästä järjestelmästä. Age Pension sen sijaan on verorahoitteinen eikä siitä peritä maksuja.

4. Esityksen vaikutukset

Sopimus parantaisi sekä Australiassa edelleen asuvien että sieltä palanneiden eläketurvaa.

Lisäksi sopimuksella olisi vaikutusta Suomesta Australiaan lähetettyinä työntekijöinä lähteneiden henkilöiden eläkevakuuttamiseen. Sopimuksen mukaan Suomesta lähetetty työntekijä pysyisi työeläke- ja kansaneläkelain piirissä viisi vuotta ja maksut maksettaisiin Suomeen. Tällöin työntekijästä ei perittäisi Superannuation -maksuja.

Sopimuksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa Suomen kannalta merkittävin kustannuksia aiheuttava henkilöryhmä olisi 1960–70 -luvulla Australiaan muuttaneet suomalaiset, joita on noin 4 000 henkilöä. Kustannukset aiheutuisivat heille maksettavaksi tulevista kansaneläkkeistä. Vastavuoroisen sopimuksen perusteella Australiasta maksettavien eläkkeiden määrä huomioon ottaen nettovaikutukseksi arvioidaan noin 4 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannusvaikutus seuraa siirtolaisuutta sekä myöhempää muuttoliikettä maiden välillä. Jos tilanne säilyy nykyisellään, kustannukset Suomelle voivat jonkin verran nousta kun pääosa viimeisen Australiaan suuntautuneen muuttoaalloon aikaan muuttaneista tulee eläkeikään. Australiasta saatujen tilastotietojen mukaan vuonna 2006 Australiassa asui yhteensä 7 944 Suomessa syntynyttä henkilöä, joista 3 522 oli miehiä ja 4 422 oli naisia. Näistä 38 prosenttia oli 60-vuotiaita ja tätä vanhempia. Lisäksi 2 179 henkilöä eli 27 prosenttia Australiassa asuvista Suomessa syntyneistä henkilöistä oli 50–59-vuotiaita, eli lähivuosina saavuttamassa eläkeiän. Vuoden 2020 jälkeen kustannukset alkavat alentua.

Sopimuksen mukaan eläkkeitä voitaisiin

myöntää ja maksaa voimaantulopäivästä lukien.

Sopimuksen määräykset ovat sukupuolineutraaleja ja ne koskevat samalla tavoin miehiä ja naisia. Mahdolliset erot naisille ja miehille maksettavien eläkkeiden tasossa eivät johtuisi sopimuksesta tai sen vaikutuksesta eläkejärjestelmään vaan miesten keskimääräisesti paremmista palkoista ja pidemmistä työurista. Siirtolaisuustilastojen mukaan Australiaan on muuttanut suurin piirtein saman verran naisia kuin miehiä. Vuoden 2007 tilastotietojen mukaan Australiaan maksettiin eläkkeitä yhteensä 970 henkilölle. Näistä 489 oli miehiä ja 481 oli naisia. Kansaneläkettä maksettiin erityisesti syystä yhteensä kolmelle henkilölle ja nämä olivat kaikki naisia. Sekä työ- että kansaneläkettä maksettiin 10 miehelle ja 14 naiselle. Australiasta Suomeen muuttaneista (1980–2004) miehiä on hieman enemmän kuin naisia, joten sopimuksen perusteella maksettava Australian Age pension -eläke vaikuttaisi useammin miesten kuin naisten eläketurvaan.

5. Asian valmistelu

Sopimus on ollut vireillä Australian kanssa jo 1980-luvulta. Neuvotteluissa on kuitenkin ollut pitkiä taukoja. Suomen kannalta neuvotteluja on hankaloittanut se, että kansallista eläkelainsäädäntöä uudistettiin voimakkaasti 1990-luvulla, mikä muutti neuvotteluasemaa kesken neuvotteluprosessin. Australia puolestaan ilmoitti vuonna 2001 haluavansa ensisijaisesti saattaa loppuun muita keskeneräisiä sopimuksia, jotka koskivat suurempia henkilöryhmiä. Neuvotteluja jatkettiin uudelleen vuonna 2007 Canberrassa sekä vuonna 2008 Helsingissä. Sopimus allekirjoitettiin 10 päivänä syyskuuta 2008.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Artiklassa määrätään, mitä sopimuksessa tarkoitetaan etuudella, toimivaltaisella viranomaisella, toimivaltaisella laitoksella, lainsäädännöllä ja alueella. Artiklassa määritellään myös käsite ”työelämän aikainen asumiskausi Australiassa” sekä asuminen ja vakuutuskausi Suomen osalta. Tällaiset määritelmät, jotka välillisesti vaikuttavat aineellisen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat lainsäädännön alaan.

2 artikla. Artiklassa määrätään sopimuksen piiriin kuuluvasta lainsäädännöstä. Australiaa koskien sopimusta sovelletaan lakeihin, jotka muodostavat vanhuuseläkkeitä koskevan sosiaaliturvalainsäädännön sekä sopimuksen soveltamisajankohtana voimassa olevaan lakiin, joka koskee Superannuation -eläkejärjestelmää. Superannuation -järjestelmän osalta sopimus koskee kaksinkertaisen vakuuttamisen välttämistä, mutta ei etuuksia. Suomea koskien sopimusta sovelletaan työeläkejärjestelmän piiriin kuuluviin lakeihin sekä kansaneläkelain (569/2007) vanhuuseläkettä koskeviin säännöksiin sekä lakiin työnantajan sosiaaliturvamaksusta (366/1963) kansaneläkevakuutusmaksua koskevin osin.

Sopimusta ei ilman toisen sopimuspuolen suostumusta sovelleta sellaiseen sopimuksen piiriin kuuluvaan vanhuuseläkkeitä koskevaan lainsäädäntöön, jonka henkilöllistä soveltamisalaa toinen sopimuspuoli on laajentanut sopimuksen voimaantulon jälkeen.

3 artikla. Artiklassa määrätään, että sopimusta sovelletaan henkilöihin, jotka asuvat tai ovat asuneet Australiassa sekä henkilöihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet Suomen lainsäädännön piiriin.

4 artikla. Artiklassa määrätään sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden yhdenvertaisesta kohtelusta.

5 artikla. Artiklassa määrätään etuuksien maastaviennistä. Sopimuksen tarkoittamat

etuudet maksetaan henkilöille, jotka asuvat jommankumman sopimuspuolen alueella. Australian osalta sopimuksen tarkoittamien Australian etuuksien lisäosat, lisät ja korotukset maksetaan Australian ulkopuolella olevalle henkilölle vain, jos kyseinen etuus olisi maksettavissa sopimuksesta riippumatta.

6 artikla. Artiklassa määrätään, että artikloja 6—11 sovelletaan sellaisiin työntekijöihin ja/ tai työnantajiin, joihin ilman artiklojen 6—11 säännöksiä sovellettaisiin kummankin sopimuspuolen lainsäädäntöä työskentelyn tai työskentelyyn perustuvan palkanmaksun johdosta.

7 artikla. Artiklassa määrätään, että sopimus ei sulje pois työnantajan mahdollisuutta vakuuttaa työntekijä vapaaehtoisesti Suomen työeläkejärjestelmässä.

8 artikla. Artiklassa määrätään, ettei sopimuksella ole vaikutuksia diplomaattisia ja konsulisuhteita koskevien Wienin yleissopimusten soveltamiseen.

9 artikla. Artiklassa määrätään lähetetyistä työntekijöistä ja kaksinkertaisen vakuuttamisen välttämisestä. Artiklassa määrätään, että sopimusta sovellettaessa pääsääntönä on työskentelyvaltion lainsäädännön soveltaminen. Artiklan 2 ja 3 kappaleessa määrätään lähetettyjä työntekijöitä koskevasta lainvalintasäännöistä, joilla poiketaan 1 kappaleen pääsäännöstä. Artiklan 2 kappaleen mukaan toisen sopimuspuolen alueelle lähetetty virkamies jää lähtömaan lainsäädännön piiriin, jos hän työskentelee lähtömaan hallituksen lukuun ja työskentely vastaanottavan maan alueella on tilapäistä. Artiklan 3 kappaleen mukaan toisen sopimuspuolen alueelle lähetetty työntekijä jää lähtömaan lainsäädännön piiriin myös, jos työnantaja lähettää työntekijän toisen sopimuspuolen alueelle työskentelemään työnantajan lukuun tai työnantajaan sidoksissa olevaan yritykseen eikä työntekijän lähettäminen kestä yli viittä vuotta ja työskentely toisen sopimuspuolen alueella on tilapäistä.

10 artikla. Artiklassa määrätään, että toimivaltaiset viranomaiset voivat kirjallisesti

sopia artiklojen 6—10 määräyksistä poikkeamisesta tietyn henkilön tai henkilöryhmän osalta.

11 artikla. Artiklassa määrätään 9 artiklan 2 ja 3 kappaleen ja 10 artiklan tarkoittamien lähetettyjen työntekijöiden perheenjäseniin sovellettavista lainvalintamääräyksistä. 9 artiklan 2 ja 3 kappaleen ja 10 artiklan tarkoittamien lähetettyjen virkamiesten ja työntekijöiden perheenjäseniin sovelletaan lähtömaan lainsäädäntöä, elleivät he oman työskentelynsä perusteella kuuluu työskentelymaan lainsäädännön piiriin. Artiklaa 11 sovellettaessa käytetään Suomen lainsäädännön tarkoittamaa perheenjäsenen määritelmää. Tämän artiklan ja 9—10 artiklan määräykset poikkeavat eläkevakuuttamista koskevista säännöksistä.

12 artikla. Artiklassa määrätään siitä, milloin Australian etuutta hakevan henkilön katsotaan täyttävän Australian lainsäädännön edellyttämän asumisedellytyksen tämän asuessa tai oleskellessa Suomessa. Australian lainsäädäntö edellyttää, että eläkettä hakieksaan henkilö sekä asuu että oleskelee Australiassa. Sopimuksen tämän artiklan perusteella Suomessa asuva ja oleskeleva henkilö täyttää Australian lainsäädännön vaatimukset.

13 artikla. Artiklassa määrätään kausien yhteenlaskemisesta Australian etuuksia varten. Artiklan 1 kappaleen perusteella Australian etuutta hakevan henkilön Suomen lainsäädännön mukaisesti täyttämä vakuutuskausi on katsottava Australian etuutta haettaessa Australian asumiskaudeksi, mikäli henkilö ei täytä Australian lainsäädännön edellyttämää asumiskautta. Artiklan 4 kappaleessa määrätään, että lyhin huomioonotettava Australian asumiskausi on 12 kuukautta, josta kuusi kuukautta yhtäjaksoisesti, mikäli etuutta maksetaan Australian ulkopuolella asuvalle henkilölle.

14 artikla. Artiklassa määrätään Australian eläkkeen laskemisesta. Pääsääntönä on, että jos eläkettä maksetaan Australian alueen ulkopuolelle, eläkkeen määrä määräytyy Australian lainsäädännön mukaan. Artiklan 2 kappaleen mukaan Australian eläkettä laskettaessa Suomen työeläkkeestä luetaan henkilön tuloksi vain suhteellinen osuus. Artiklan 3 kappaleen mukaan myöskään Suomen kansaneläkettä eikä muita Suomen tarvehar-

kintaisia etuuksia oteta huomioon eläkkeen laskennassa Suomessa asuvan henkilön tuloina.

15 artikla. Artiklassa määrätään Suomen kansalaisten ja Australian kansalaisten oikeudesta kansaneläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen. Artiklan 2 kappaleen perusteella myös Australiassa asuvat henkilöt voivat saada kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä. Oikeus eläkkeeseen edellyttää, että henkilö on asunut Suomessa vähintään kolme vuotta 16 ikävuoden täyttämisen jälkeen. Artiklan 3 kappaleen mukaan vanhuuseläkkeen maksamista jatketaan Australiaan muuttavalle eläkkeensaajalle, jos hän on asunut Suomessa vähintään 3 vuotta 16 ikävuoden täyttämisen jälkeen. Lisäksi 4 kappaleessa määrätään, että laskettaessa vanhuuseläkkeen määrää henkilölle, joka ei asu Suomessa, Australian vanhuuseläkettä ei oteta huomioon. Artiklan määräykset poikkeavat kansaneläkelain säännöksistä.

16 artikla. Artiklassa määrätään, että oikeutta Suomen työeläkkeeseen ja eläkkeen määrää määrättäessä sovelletaan Suomen lainsäädäntöä. Työeläkelainsäädännöstä poiketen Australiassa täytetyt työskentelykaudet voidaan tarvittaessa ottaa huomioon, kun on kyse oikeudesta osa-aikaeläkkeeseen tai työttömyyseläkkeeseen.

17—25 artikla. Artikloihin 17—25 sisältyvät muut yleiset sopimusmääräykset ja hallinnollista menettelyä koskevat määräykset. Sopimuksen 18 artiklassa määrätään liikemaksujen takaisinperinnästä. Määräys koskee asioita, joista on Suomessa voimassa lain säännöksiä ja määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan. Sopimuksen 19 artiklan 6 kappaleessa määrätään, että asiakirjoja, jotka on toimitettu sopimuspuolen viranomaiselle tai toimivaltaiselle laitokselle sopimuksen soveltamiseksi, ei saa torjua sillä perusteella, että ne on kirjoitettu toisen sopimuspuolen virallisella kielellä. Määräys poikkeaa kielilain (423/2003) säännöksistä ja Ahvenanmaan itsehallintolain kielisäännöksistä. Tämä vaikuttaa esityksen käsittelyjärjestykseen. Sopimuksen 21 artiklassa osoitetaan sopimuspuolten toimivaltaisille viranomaisille valtuus tehdä toimeenpanosopimus sopimuksen soveltamiseksi ja laitosten välisen yhteistoiminnan yksityiskohtien järjestämiseksi. Tä-

mä määräys kuuluu lainsäädännön alaan. Erimielisyyksien ratkaisemista koskeva 22 artikla kuuluu myös lainsäädännön alaan kuuluvien määräyksiin. Sopimuksen voimaantuloa ja sopimuksen päättymistä koskevat artikkelit sisältyvät 25 artiklaan.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä on selvitetty yksityiskohtaisten perustelujen kohdassa 1.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin sopimuspuolet ovat diplomaattitietse kirjallisesti ilmoittaneet toisilleen täytäneensä tämän sopimuksen voimaantulolle asetetut oikeudelliset edellytykset. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä edellä selvitettyllä tavalla.

Eduskunnan hyväksyminen on tältä osin tarpeellinen perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti.

4.2. Käsittelyjärjestys

Sopimuksen 19 artiklassa määrätään viranomaisten käyttämistä kielistä. Määräys poikkeaa Ahvenanmaan itsehallintolain kielisäännöksistä. Ahvenanmaan itsehallintolain 59 §:n 2 momentin mukaan itsehallintolain säännösten kanssa ristiriidassa oleva valtiosopimuksen määräys tulee maakunnassa voimaan vain, jos maakuntapäivät antaa hyväksymisensä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Jos määräys koskee vain sitä kieltä, jota maakunnan viranomaisten tulee käyttää yhteydenpidossa ulkomaalaisiin tai ulkomaisiin viranomaisiin, lakiehdotus käsitellään Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan eduskunnassa tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että eduskunta hyväksyisi Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2008 Suomen tasavallan ja Australian välillä tehdyn sosiaaliturvasopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Australian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan säädetään:

1 §
Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2008
Suomen tasavallan ja Australian välillä sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin si-

toutunut.

2 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

*Sopimusteksti***SOPIMUS SOSIAALITURVASTA SUOMEN TASAVALLAN JA AUSTRALIAN VÄLILLÄ**

Suomen tasavallan hallitus ja Australian hallitus (jäljempänä ”sopimuspuolet”), jotka haluavat vahvistaa maittensa välisiä ystävällisiä suhteita ja jotka ovat päättäneet yhteensovittaa sosiaaliturvajärjestelmänsä ja poistaa kaksinkertaisen vakuuttamisen lähetetyiltä työntekijöiltä, ovat sopineet seuraavasta.

I OSA**Yleiset määräykset****1 artikla***Määritelmät***1. Jollei asiayhteydestä muuta johdu, tässä sopimuksessa**

a) ”etuus” tarkoittaa sopimuspuolen etuutta, eläkettä tai rahaetuutta, josta säädetään kyseisen sopimuspuolen lainsäädännössä ja johon luetaan mukaan kaikki etuuteen, eläkkeeseen tai rahaetuuteen maksettavat lisäosat, korotukset tai lisät, jotka suoritetaan kyseisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti, mutta Australian osalta ei etuutta, maksusuoritusta tai oikeutta Superannuation-järjestelmää (superannuation guarantee) koskevan lainsäädännön mukaisesti,

b) ”toimivaltainen viranomainen” tarkoittaa,

kun on kyse Australiasta, johtavaa viranhaltijaa (Secretary to the Commonwealth Department), joka on vastuussa 2 artiklan 1 kappaleen a kohdan i alakohdassa mainitusta lainsäädännöstä lukuun ottamatta sopimuksen II osan soveltamista (mukaan lukien sopimuksen muiden osien soveltaminen niiden vaikuttaessa tämän osan soveltamiseen), jossa se tarkoittaa verokomissaaria (Commissioner of Taxation) tai tämän valtuuttamaa edustajaa, ja

kun on kyse Suomesta, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä,

c) ”toimivaltainen laitos” tarkoittaa,

kun on kyse Australiasta, laitosta tai virastoa, jonka tehtävänä on 2 artiklan 1 kappaleen a kohdan lainsäädännön soveltaminen, ja

kun on kyse Suomesta, laitosta tai toimielintä, joka on vastuussa 2 artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitetun lainsäädännön ja järjestelmien täytäntöönpanosta,

d) ”lainsäädäntö” tarkoittaa, kun on kyse Australiasta, 2 artiklan 1 kappaleen a kohdan i alakohdassa mainittua lainsäädäntöä paitsi sovellettaessa sopimuksen II osaa (mukaan lukien sopimuksen muiden osien soveltamista niiden vaikuttaessa tämän osan soveltamiseen), jolloin se tarkoittaa 2 artiklan 1 kappaleen a kohdan ii alakohdassa mainittuja lakeja, ja kun kyse on Suomesta, 2 artiklan 1 kappaleen b kohdassa mainittuja lakeja ja järjestelmiä,

e) "työelämän aikainen asumiskausi Australiassa" tarkoittaa Australian lainsäädännössä sel-laiseksi määriteltyä kautta, mutta ei sisällä kautta, jota 13 artiklan mukaan pidetään kautena, jolloin kyseinen henkilö oli Australiassa asuva,

f) "vakuutuskausi" tarkoittaa, kun on kyse Suomesta, työeläkejärjestelmän mukaista työs-kentely- tai vastaavaa kautta tai kansaneläkelain mukaista asumiskautta,

g) "asuminen" tarkoittaa, kun on kyse Suomesta, Suomen lainsäädännössä määriteltyä asu-mista,

h) "alue" tarkoittaa,
kun on kyse Australiasta, Australiaa siten kuin se on määritelty Australian lainsäädännössä,
ja
kun on kyse Suomesta, Suomen aluetta.

2. Jollei asiayhteydestä muuta johdu, käsitteillä, joita ei ole määritelty tässä sopimuksessa, on se merkitys, joka niille on annettu sovellettavassa lainsäädännössä.

2 artikla

Sopimuksen piiriin kuuluva lainsäädäntö

1. Tätä sopimusta sovelletaan seuraavaan lainsäädäntöön ja seuraaviin järjestelmiin siten kuin ne ovat muutettuina voimassa sopimuksen allekirjoittamispäivänä sekä lakeihin ja järjes-telmiin, joilla myöhemmin muutetaan, täydennetään tai korvataan ne:

a) kun on kyse Australiasta,

i) lakeihin, jotka muodostavat sosiaaliturvalainsäädännön, sikäli kuin lainsäädännössä sääde-tään, sitä sovelletaan tai se vaikuttaa vanhuuseläkkeeseen,

ii) Superannuation-järjestelmää (superannuation guarantee) koskevaan lainsäädäntöön (joka sopimuksen allekirjoitusajankohtana sisältää lait Superannuation Guarantee (Administration) Act 1992, Superannuation Guarantee Charge Act 1992 ja hallinnolliset määräykset Superan-nuation Guarantee (Administration) Regulations),

b) kun on kyse Suomesta,

i) työeläkejärjestelmään,

ii) kansaneläkelakiin, sikäli kuin siinä säädetään, sitä sovelletaan tai se vaikuttaa vanhuus-eläkkeeseen mukaan lukien varhennettu vanhuuseläke ja lakiin työnantajan sosiaaliturvamak-susta, sikäli kuin se koskee kansaneläkevakuutusmaksua.

2. Tätä sopimusta ei sovelleta tulevaan lainsäädäntöön, joka laajentaa sopimuspuolen ole-massa olevan lainsäädännön uusiin etuudensaajaryhmiin, jolleivät sopimuspuolten toimival-taiset viranomaiset toisin sovi.

3. Kappaleen 1 määräysten estämättä, jollei erikseen ole mainittu, kummankaan sopimus-puolen lainsäädäntö ei sisällä muita sopimuspuolen tekemiä sosiaaliturvasopimuksia.

3 artikla

Sopimuksen piiriin kuuluvat henkilöt

Tämä sopimus koskee henkilöä, joka

- a) asuu tai on asunut Australiassa, tai
- b) kuuluu tai on kuulunut Suomen lainsäädännön alaisuuteen.

4 artikla

Yhdenvertainen kohtelu

Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, kaikkia henkilöitä, joihin tätä sopimusta sovelletaan, sopimuspuoli kohtelee yhdenvertaisesti oikeuksien ja velvoitteiden osalta, jotka koskevat suoraan sopimuspuolen lainsäädännön tai tämän sopimuksen perusteella syntyvää oikeutta etuuksiin tai etuuksien maksamista.

5 artikla

Etuuksien maastavienti

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, tässä sopimuksessa mainitut sopimuspuolen etuudet maksetaan henkilöille, jotka asuvat kumman tahansa sopimuspuolen alueella.

2. Kun on kyse Australiasta, lisäosat, korotukset tai lisät, jotka ovat maksettavissa tämän sopimuksen mukaisen etuuden lisänä, maksetaan Australian ulkopuolella olevalle henkilölle vain, jos kyseinen etuus olisi maksettavissa sopimuksesta riippumatta ja sikäli kun ne tuolloin maksettaisiin.

II OSA

Sovellettavaa lainsäädäntöä koskevat määräykset

6 artikla

II osan soveltaminen

Tätä osaa sovelletaan vain, jos työntekijä ja/tai työntekijän työnantaja tätä osaa soveltamatta kuuluisivat kummankin sopimuspuolen lainsäädännön alaisuuteen työntekijän työn tai työstä maksettavan korvauksen osalta.

7 artikla

Suomen lainsäädännön mukainen vapaaehtoinen vakuutus

Tämän sopimuksen estämättä työnantaja voi vakuuttaa työntekijän vapaaehtoisesti Suomen työeläkejärjestelmässä.

8 artikla

Diplomaatti- ja konsulisuhteet

Tällä sopimuksella ei ole vaikutusta 18 päivänä huhtikuuta 1961 tehdyn diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen eikä 24 päivänä huhtikuuta 1963 tehdyn konsulisuhdetta koskevan Wienin yleissopimuksen määräysten soveltamiseen.

9 artikla

Lähtettäminen ja kaksinkertaisen vakuuttamisen välttäminen

1. Jos työntekijä työskentelee sopimuspuolen alueella, työntekijän työnantajaan ja työntekijään sovelletaan kyseisen työn ja siitä maksettavan korvauksen osalta vain kyseisen sopimuspuolen lainsäädäntöä, jollei 2 tai 3 kappaleessa toisin määrätä.

2. Jos työntekijä

a) kuuluu yhden sopimuspuolen lainsäädännön alaisuuteen ("ensimmäinen sopimuspuoli"), jonka

b) ensimmäisen sopimuspuolen hallitus lähettää hänet työskentelemään toisen sopimuspuolen alueelle ("toinen sopimuspuoli"),

c) työskentelee toisen sopimuspuolen alueella ensimmäisen sopimuspuolen hallituksen työssä,

d) eikä työskentele pysyvästi toisen sopimuspuolen alueella,

työntekijän työnantaja ja työntekijä kuuluvat kyseisen työn ja työstä maksettavan korvauksen osalta vain ensimmäisen sopimuspuolen lainsäädännön alaisuuteen. Tässä artiklassa hallitus käsittää Australiassa liittovaltio- tai aluehallintorakenteen tai Australian paikallisviranomaisen, ja Suomessa valtion mukaan lukien organisaatiot, joiden henkilökunta on vakuutettu valtion eläkelain mukaan.

3. Jos työntekijä

a) kuuluu yhden sopimuspuolen lainsäädännön alaisuuteen ("ensimmäinen sopimuspuoli"), jonka

b) ensimmäisen sopimuspuolen lainsäädännön alaisuuteen kuuluva työnantaja lähettää työhön toisen sopimuspuolen ("toinen sopimuspuoli") alueelle,

c) työskentelee toisen sopimuspuolen alueella työnantajan tai työnantajaan sidoksissa olevan yrityksen työssä

d) eikä hän työskentele pysyvästi toisen sopimuspuolen alueella,

e) eikä työntekijän lähettämisestä työskentelemään toisen sopimuspuolen alueelle ole kulu-
nut 5 vuotta pidempi aika,

työntekijän työnantaja ja työntekijä kuuluvat kyseisen työn ja työstä maksettavan korvauksen osalta vain ensimmäisen sopimuspuolen lainsäädännön alaisuuteen.

4. Sovellettaessa 3 kappaleen c kohtaa yritys on työnantajaan sidoksissa oleva yritys, jos se kuuluu työnantajan kokonaan tai enemmistöosuudella omistamaan ryhmään.

10 artikla

Poikkeuksista sopiminen

Toimivaltaiset viranomaiset tai heidän valtuuttamansa toimielimet voivat sopia kirjallisesti, että tietyn henkilön tai henkilöryhmän osalta tämän osan määräysten soveltamista muutetaan.

11 artikla

Lähetettyjen työntekijöiden mukana seuraavat perheenjäsenet

1. Perheenjäsenet, jotka seuraavat Australiaan lähetettyä työntekijää, johon sovelletaan 9 artiklan 2 ja 3 kappaletta tai 10 artiklaa, kuuluvat Suomen lainsäädännön alaisuuteen sinä aikana, jolloin he eivät työskentele Australian alueella.

2. Perheenjäsenet, jotka seuraavat Suomeen lähetettyä työntekijää, johon sovelletaan 9 artiklan 2 ja 3 kappaletta tai 10 artiklaa, eivät kuulu Suomen lainsäädännön alaisuuteen sinä aikana, jolloin he eivät työskentele Suomen alueella.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa Suomen osalta perheenjäsenellä tarkoitetaan Suomen lainsäädännössä määriteltyä perheenjäsentä.

III OSA

Australian etuuksia koskevat määräykset

12 artikla

Suomessa asuminen tai oleskelu

1. Jos henkilö olisi Australian lainsäädännön tai tämän sopimuksen perusteella oikeutettu etuuteen, mutta hän ei ole Australiassa asuva eikä oleskeleva sinä ajankohtana, jolloin etuushakemus jätetään, mutta hän

a) on Australiassa tai Suomessa asuva ja

b) oleskelee Australiassa tai Suomessa,

henkilön katsotaan hakemusta jättäessään olevan Australiassa asuva ja oleskeleva, jos hän on jonain aikana ollut Australiassa asuva.

13 artikla

Kausien yhteenlaskeminen Australian etuuksia varten

1. Jos henkilö, johon tätä sopimusta sovelletaan, on hakenut sopimuksen mukaista Australian etuutta ja on täyttänyt

a) Australian asumiskauden, joka on lyhyempi kuin mitä vaaditaan, jotta henkilö sen perusteella saisi oikeuden Australian lainsäädännön mukaiseen etuuteen, ja

b) työelämän aikaisen asumiskauden Australiassa, joka on yhtä pitkä tai pitempi kuin henkilön 4 kappaleen mukaan määritelty kausi, ja

c) vakuutuskauden Suomen lainsäädännön mukaisesti,

kyseinen vakuutuskausi on katsottava tätä Australian etuutta haettaessa Australian asumiskaudeksi vain, jotta Australian lainsäädännön mukaan kyseistä etuutta koskevat vähimmäis-kausivaatimukset täytyisivät.

2. Kun sovelletaan 1 kappaletta, jos henkilö

a) on ollut Australiassa asuva yhtäjaksoisesti lyhyemmän aikaa kuin mitä Australian lainsäädännössä vaaditaan, jotta henkilö saisi oikeuden etuuteen, ja

b) on täyttänyt kahdessa tai useammassa eri jaksossa vakuutuskauden, joka on yhtä pitkä tai pitempi kuin a kohdassa tarkoitettu kausi,

vakuutuskausia pidetään yhteenlaskettuna yhtäjaksoisena kautena.

3. Jos tätä artiklaa sovellettaessa henkilön Australian asumiskausi ja Suomen vakuutuskausi ovat päällekkäisiä, päällekkäinen kausi otetaan huomioon Australiassa vain kerran Australian asumiskautena.

4. Kun sovelletaan 1 kappaleen määräyksiä, lyhin huomioonotettava työelämän aikainen asumiskausi Australiassa, on seuraavan pituinen:

a) muualla kuin Australiassa asuvalle henkilölle maksettavaa Australian etuutta varten vaadittava vähimmäisaika on 12 kuukautta, josta vähintään kuusi kuukautta yhtäjaksoisesti, ja

b) Australiassa asuvalle henkilölle maksettavaa Australian etuutta varten ei ole vähimmäisaikaa.

14 artikla

Australian etuuksien laskeminen

1. Jollei 2 tai 3 kappaleesta muuta johdu, jos Australian etuutta maksetaan joko tämän sopimuksen perusteella tai muutoin henkilölle Australian ulkopuolelle, etuuden määrä määräytyy Australian lainsäädännön mukaisena, mutta siten, että lapsesta maksettavan lisän määrä on nolla.

2. Jos henkilölle maksetaan suhteutettua Australian etuutta, vain osa tämän henkilön tai hä-

nen puolisonsa saamasta Suomen työeläkkeestä katsotaan tuloksi. Tämä osuus lasketaan kertomalla henkilön Australian etuutta arvioitaessa käytetty Australian työelämän aikaiseen asumiskauteen sisältyvien täysien kuukausien määrä (enintään 300) kyseisen Suomen etuuden määrällä ja jakamalla tämä tulo luvulla 300.

3. Kun määritetään Suomessa asuvan henkilön tuloja, Suomen kansaneläkettä eikä muita suomalaisia tarveharkintaisia maksusuorituksia oteta huomioon.

4. Jos henkilö tulee tilapäisesti Australiaan, 1, 2 ja 3 kappaleen soveltaminen jatkuu 26 viikkoa.

5. Jollei 6 kappaleen määräyksistä muuta johdu, maksettaessa Australian etuutta vain tämän sopimuksen perusteella Australiassa olevalle henkilölle, etuuden määrä määräytyy

a) laskemalla kyseisen henkilön tulot Australian lainsäädännön mukaan kuitenkin niin, että jätetään ottamatta huomioon henkilön tai hänen puolisonsa mahdollisesti saama Suomen etuus,

b) vähentämällä kyseisen henkilön saaman Suomen etuuden määrä kyseisen Australian etuuden enimmäismäärästä, ja

c) soveltamalla b kohdan mukaisesti jäljelle jäävään etuuteen Australian lainsäädännön mukaista laskukaavaa käyttäen henkilön tuloina a kohdan mukaan laskettua määrää.

6. Jos henkilö poistuu tilapäisesti Australiasta, 5 kappaleen soveltaminen jatkuu 26 viikkoa.

7. Jos jommallakummalla puolisoista tai sekä henkilöllä että hänen puolisoillaan on oikeus Suomen etuuteen tai etuuksiin, kummallakin heistä katsotaan tätä artiklaa tai Australian lainsäädäntöä sovellettaessa olevan oikeus puoleen joko etuuden määrästä tai molempien etuuksien yhteenlasketusta määrästä tapauksesta riippuen.

8. Edellä olevien 1—7 kappaleiden estämättä, jos Australian etuutta maksetaan tämän sopimuksen perusteella tai muutoin henkilölle, joka on Australiassa tai sen ulkopuolella, Australia jättää tuloja laskettaessa huomioon ottamatta Suomen tälle henkilölle tai hänen puolisolleen sairauden tai vamman aiheuttamien erityiskulujen kattamiseksi maksaman rahaetuuden.

9. Laskettaessa etuuksia, jotka henkilölle maksetaan tämän sopimuksen nojalla Australian lainsäädännön mukaan,

a) jos henkilö kuuluu 2 artiklan 1 kappaleen a kohdan ii alakohdassa mainitun lainsäädännön alaisuuteen minä tahansa aikana, jona hän asuu Suomen alueella, kyseinen kausi hyväksytään henkilölle Australian asumiskaudeksi, ja

b) jos henkilö kuuluu Suomen lainsäädännön alaisuuteen minä tahansa aikana, kun hän asuu Australian alueella, kyseistä kautta ei hyväksytä henkilölle Australian asumiskaudeksi.

IV OSA

Suomen etuuksia koskevat määräykset

15 artikla

Kansaneläkkeet

1. Edellä olevien 4 ja 5 artiklan määräyksien estämättä oikeus kansaneläkelain mukaiseen eläkkeeseen ja sen maksaminen määräytyvät tämän artiklan määräysten perusteella.
2. Sopimuspuolen kansalaisella, joka asuu sopimuspuolen alueella, on oikeus vanhuuseläkkeeseen, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään 3 vuotta.
3. Jos vanhuuseläke myönnetään sopimuspuolen kansalaiselle hänen asuessaan Suomessa, ja hän lähtee Suomesta asettuakseen asumaan Australiaan, hänellä on oikeus saada tätä eläkettä, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään 3 vuotta.
4. Määrättäessä henkilölle, joka ei asu Suomessa, maksettavasta vanhuuseläkkeen määrästä, Australian vanhuuseläkettä ei oteta huomioon.

16 artikla

Työeläkkeet

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, oikeus Suomen työeläkkeeseen ja eläkkeen määrä määräytyvät Suomen lainsäädännön mukaan.
2. Jos oikeus eläkkeeseen edellyttää vakuutuskausien täyttämistä, Australiassa täytetyt työs-kentelykaudet otetaan tarvittaessa huomioon.

V OSA

Muut määräykset ja hallinnolliset määräykset

17 artikla

Asiakirjojen jättäminen

1. Hakemus, ilmoitus tai muutoksenhakukirjelmä, joka koskee tämän sopimuksen perusteella tai muutoin maksettavaa etuutta, voidaan jättää kumman tahansa sopimuspuolen alueella 21 artiklassa tarkoitetun toimeenpanosopimuksen mukaisesti milloin tahansa sopimuksen voimaantulon jälkeen.
2. Ajankohta, jolloin hakemus, ilmoitus tai muutoksenhakukirjelmä, joka koskee sopimuspuolen lainsäädännön mukaisen etuuden määräämistä tai maksamista, on jätetty toisen sopimuspuolen toimivaltaiselle laitokselle, katsotaan kaikissa asian käsittelyyn liittyvissä yhteyksissä ajankohdaksi, jolloin hakemus, ilmoitus tai muutoksenhakukirjelmä on jätetty ensiksi mainitun sopimuspuolen toimivaltaiselle laitokselle.
3. Kun on kyse Australiasta, 1 ja 2 kappaleen viittaus muutoksenhakukirjelmään tarkoittaa viittausta asiakirjaan, joka koskee valitusta, joka voidaan tehdä Australian sosiaaliturvalain-

säädännön mukaisesti tai sitä varten perustetulle hallintoelimelle.

4. Hakemus, joka koskee yhden sopimuspuolen lainsäädännön mukaista etuutta, katsotaan hakemukseksi, joka koskee toisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan maksettavaa vastaavaa etuutta, jos hakija on hakemuksessaan ilmoittanut kuuluvansa tai kuuluneensa toisen sopimuspuolen sosiaaliturvajärjestelmään ja edellyttäen, että toisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos vastaanottaa pyynnön 12 kuukauden kuluessa.

5. Suomen osalta laskettaessa Suomen lainsäädännön mukaista eläkkeen viivästyskorotusta, hakemus katsotaan jätetyksi silloin, kun se tarpeellisine liitteineen saapuu Suomen toimivaltaiseen laitokseen.

18 artikla

Liikamaksujen takaisinperintä

1. Jos

a) sopimuspuoli on maksanut tai maksaisi etuutta henkilölle takautuvalta ajalta, joko tämän sopimuksen perusteella tai muutoin, ja

b) toinen sopimuspuoli on maksanut koko tuolta ajalta tai osalta siitä lainsäädäntönsä mukaista etuutta, ja

c) etuuden määrää olisi alennettu, jos ensimmäisen sopimuspuolen etuutta olisi maksettu samalta ajalta,

niin siinä tapauksessa

määrä, jota toinen sopimuspuoli ei olisi maksanut, jos a kohdassa tarkoitettu etuus olisi maksettu määräajoin tuolta takautuvalta ajalta, on tämän henkilön velkaa toiselle sopimuspuolelle.

2. Jos ensimmäisen sopimuspuolen toimivaltainen viranomainen ei ole vielä maksanut henkilölle 1 kappaleen a kohdassa kuvattua etuutta

a) tämän sopimuspuolen toimivaltaisen laitoksen tulee toisen sopimuspuolen toimivaltaisen laitoksen pyynnöstä maksaa erääntyneet saatavat toisen sopimuspuolen toimivaltaiselle laitokselle,

b) toisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos saa vähentää erääntyneiden saatavien määrästä liikaa maksamansa etuuden määrän ja henkilölle tulee maksaa mahdollinen erotus, ja

c) vajauksen toisen sopimuspuolen toimivaltainen laitos voi periä lainsäädäntönsä mukaan.

19 artikla

Tietojen vaihto ja keskinäinen avustaminen

1. Kansallisten lakien sallimissa rajoissa toimivaltaiset viranomaiset ja toimivaltaiset laitokset, jotka vastaavat tämän sopimuksen soveltamisesta,

a) antavat toisilleen kaiken tarvittavan tiedon tämän sopimuksen ja Suomen ja Australian

tässä sopimuksessa mainittuja etuuksia koskevan lainsäädännön soveltamiseksi,

b) avustavat toisiaan, myös välittämällä toisilleen tarvittavaa tietoa tämän sopimuksen mukaisen etuuden määrittämiseksi tai maksamiseksi, ikään kuin kyseinen asia koskisi heidän oman lainsäädäntönsä soveltamista, ja

c) antavat toisilleen mahdollisimman nopeasti kaiken tiedon toimenpiteistä, joihin he ovat ryhtyneet tämän sopimuksen soveltamiseksi, tai muutoksista lainsäädännössään, jos nämä muutokset vaikuttavat sopimuksen soveltamiseen.

2. Edellä 1 kappaleessa mainittu apu annetaan maksutta, jollei 21 artiklan perusteella tehdystä toimeenpanosopimuksesta muuta johdu.

3. Jollei sopimuspuolen lainsäädäntö muuta edellytä, yksilöä koskevat tiedot, jotka sopimuspuolen toimivaltainen viranomainen tai toimivaltainen laitos siirtää tämän sopimuksen mukaisesti toisen sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle tai toimivaltaiselle laitokselle, ovat luottamuksellisia ja niitä saa käyttää vain tämän sopimuksen ja kummankin sopimuspuolen sosiaaliturvalainsäädännön soveltamiseen.

4. Edellä olevien 1 ja 3 kappaleiden määräyksiä ei saa missään tapauksessa tulkita niin, että sopimuspuolen toimivaltainen viranomainen tai laitos velvoitettaisiin

a) toteuttamaan hallinnollisia toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa kyseisen sopimuspuolen tai toisen sopimuspuolen lakien ja hallintomenettelyn kanssa, tai

b) toimittamaan yksityiskohtaista tietoa, jota ei ole saatavissa kyseisen sopimuspuolen tai toisen sopimuspuolen lakien tai normaalin hallintomenettelyn puitteissa.

5. Kun tätä sopimusta sovelletaan, sopimuspuolen toimivaltainen viranomainen ja toimivaltainen laitos voivat olla yhteydessä toiseen sopimuspuoleen virallisella kielellään.

6. Hakemuksia, todistuksia, muutoksenhakukirjelmia ja muita asiakirjoja, jotka on toimitettu sopimuspuolen viranomaiselle tai toimivaltaiselle laitokselle tämän sopimuksen soveltamiseksi, ei saa evätä sillä perusteella, että ne on kirjoitettu toisen sopimuspuolen virallisella kielellä.

20 artikla

Vapautus maksuista ja oikeaksi todistamisesta

1. Jos sopimuspuolen lainsäädännön mukaan kyseisen sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle tai toimivaltaiselle laitokselle toimitettavat asiakirjat ovat osittain tai kokonaan vapaita hallinnollisista maksuista, myös konsulimaksuista, tämä koskee myös asiakirjoja, jotka toimitetaan toisen sopimuspuolen viranomaiselle tai toimivaltaiselle laitokselle sen lainsäädännön mukaisesti.

2. Asiakirjat ja todistukset, jotka on esitettävä tätä sopimusta varten on vapautettu diplomaatti- ja konsuliviranomaisten oikeaksi todistamisesta.

21 artikla

Toimeenpanosopimus

1. Sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset tekevät tämän sopimuksen soveltamiseksi tarvittavan toimeenpanosopimuksen.
2. Toimivaltaiset viranomaiset nimeävät yhteyselimet, jotka luetteloidaan toimeenpanosopimuksessa.

22 artikla

Erimielisyyksien ratkaiseminen

1. Sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset ratkaisevat mahdollisuuksien mukaan tämän sopimuksen tulkinnassa tai soveltamisessa syntyvät erimielisyydet sen hengen ja peruseriaatteen mukaisesti.
2. Jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä sopimuspuolet neuvottelevat pikaisesti asioista, joita toimivaltaiset viranomaiset eivät ole ratkaisseet 1 kappaleen mukaisesti.

23 artikla

Sopimuksen tarkistaminen

Milloin sopimuspuoli ehdottaa toiselle sopimuspuolelle neuvotteluja tämän sopimuksen tarkistamiseksi, sopimuspuolet tapaavat tässä tarkoituksessa mahdollisimman pian ehdotuksen tekemisestä ja jolleivät sopimuspuolet toisin sovi, neuvottelut käydään sen sopimuspuolen alueella, jolle pyyntö esitettiin.

VII OSA

Siirtymä- ja loppumääräykset

24 artikla

Sopimuksen soveltaminen sen voimaantuloa edeltävään aikaan

1. Mikään tämän sopimuksen määräyksistä ei oikeuta saamaan etuutta maksettavaksi tämän sopimuksen voimaantuloajankohtaa edeltävältä ajalta.
2. Kun määrätään oikeudesta tämän sopimuksen mukaisiin etuuksiin, sellainen vakuutuskausi, Suomen asumiskausi, Australian asumiskausi ja työelämän aikainen asumiskausi Australiassa, joka on täytetty ennen sopimuksen voimaantuloa, otetaan huomioon.
3. Tätä sopimusta voidaan soveltaa myös ennen sopimuksen voimaantuloa sattuneisiin vakuutustapahtumiin.
4. Ennen sopimuksen voimaantuloa myönnetty etuudet voidaan etuudensaajan hakemuksesta määrittää niin, että ne vastaavat tämän sopimuksen määräyksiä. Tämä sopimus ei saa aiheuttaa ennen sopimuksen voimaantuloa vahvistettujen oikeuksien mukaisten etuuksien määrän pienenemistä, jollei jommankumman sopimuspuolen lainsäädännöstä muuta johdu.

5. Suomen osalta jos 4 kappaleessa tarkoitettu hakemus jätetään kahden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta, sopimuksen perusteella saavutetut oikeudet ovat voimassa kyseisestä päivämäärästä alkaen.

6. Suomen osalta jos 4 kappaleessa tarkoitettu hakemus jätetään sopimuksen voimaantuloa seuraavien kahden vuoden kuluttua umpeen, tämän sopimuksen perusteella saavutetut oikeudet ovat voimassa siitä päivämäärästä, jolloin hakemus on jätetty.

7. Jos II osan määräyksiä sovelletaan henkilöön, joka on lähetetty toisen sopimuspuolen alueelta työhön toisen sopimuspuolen alueelle ennen tämän sopimuksen voimaantuloa, niin kyseisissä määräyksissä tarkoitettua työskentelyn katsotaan alkaneen sopimuksen voimaantuloajankohtana edellyttäen, että henkilö työskentelyn aikana on ollut ensiksi mainitun sopimuspuolen lainsäädännön alaisuudessa.

25 artikla

Voimaantulo ja irtisanominen

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin sopimuspuolet ovat diplomaattitse noottien vaihdolla ilmoittaneet toisilleen, että kaikki perustuslailliset tai lainsäädännölliset vaatimukset sopimuksen voimaan saattamiseksi on täytetty.

2. Jollei 3 kappaleesta muuta johdu, tämä sopimus on voimassa siihen asti, kunnes 12 kuukautta on kulunut siitä, kun jompikumpi sopimuspuoli on vastaanottanut diplomaattitse toisen sopimuspuolen nootin, jossa on ilmoitettu tämän sopimuksen irtisanomisesta.

3. Jos sopimus 2 kappaleen mukaisesti on irtisanottu, se on edelleen voimassa kaikkien niiden henkilöiden osalta, jotka

a) saavat etuutta silloin kun sopimus lakkaa olemasta voimassa tai

b) ennen tätä ajankohtaa ovat jättäneet hakemuksen ja olisivat oikeutettuja saamaan etuuksia tämän sopimuksen perusteella, tai

c) välittömästi ennen lakkaamispäivää ovat sopimuksen II osan 9 artiklan 2 tai 3 kappaleen perusteella vain yhden sopimuspuolen lainsäädännön alaisuudessa edellyttäen, että työntekijä edelleen täyttää artiklan vaatimukset.

Edellä olevan vakuudeksi ovat allekirjoittaneet, hallitustensa asianmukaisesti valtuuttamina, allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2008 kahtena suomen- ja englanninkielisenä kappaleena. Kummatkin tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

Suomen tasavallan hallituksen puolesta

Liisa Hyssälä

Australian hallituksen puolesta

Howard Brown